

Schwarz Ernő

Ez a kép akkor készült rólam, amikor felszabadultam az inaskodásból. Újpesten készült 1929-ben. 15 éves koromban jöttem föl Pestre. Ez úgy volt, hogy drága jó anyámmal meglátogattuk a nővéremet, Etelt Hatvanban. És anyám azt mondta, "Ha már Hatvanban vagyunk, jöjjünk a Bertát is meglátogatni Újpestre?". Eljöttünk, meglátott a sógorom, a Spitzer: "Te itt maradsz inasnak?". Mikor följöttem, én a hatodik osztályt nem fejeztem be, mert én március 15-én jöttem föl. Újpesten volt nagy változás, mert Venetiáner [Venetiáner Lajos (Kecskemét, 1867 - Újpest 1922): előbb Csurgón, majd Lugoson, végül Újpesten volt főrabbi. Számos értekezése és több könyve jelent meg. - A szerk.] volt a rabbi, három fia volt, és mind a három kitért. Akkor jött oda egy új rabbi, és kicserélt mindent. A kószerság néki nem felelt meg. A saktert meghagyta, mert azt tisztességes

embernek ismerte Újpesten és Rákospalotán a zsidóság. Jöttek a mészárosokhoz, ez a Tihanyi volt, a piactéren nagy háza volt, és az üzletében volt a nem kóser és a kóser együtt. Azt mondta a rabbi, ilyen nincs. Akkor azt mondja Tihanyi, hogy rácsot csinál. Ilyen sincs, mondja a rabbi, hanem elválasztjuk az üzletet, és az ablakot kinyitjuk [azaz az ablak helyén ajtót vágnak], és ott lesz a kóser. Szóval ilyen nagy változást csinált. Az Új Élet-ben benne volt, hogy Újpesten kóser mészárszéket akarnak, s akkor a Spitzer, a Berta férje megpályázta és megkapta. Újpesten két hitközség volt, és az ortodoxok nem hagyták békén a sógoromat, akinek már volt a neológ mészárszéke, hogy csináljon egy ortodoxot is, mert azoknak nem volt üzletük, és Pestre jártak be. És akkor csinált egy ortodox üzletet is. És az Adolf bátyám, aki a nagybácsinál tanult Miskolcon, följött ide, és akkor lett két üzlet Újpesten. De nem sokáig volt itt Adolf, nehezen tudta megszokni a pesti életet, és visszament Ózdra. A Spitzer Károlynál voltam inas négy évig, mert akkor úgy volt, hogy egy év próbaidő, s akkor nem kellett menni iskolába, nem kellett levételezni [lásd: levételezési intézmény] menni. Aztán három év múlva be kellett hogy jelentsen, akkor így voltam négy évig. Az inaséveim énnékem nagyon nehezek voltak, mert közben a Spitzer csinált egy műhelyt is. Megvette egy hentesnek a műhelyét, és kikóserítettük. Ott csinálta a kolbászt -- marhahúsból. Volt egy segédünk, egy cseh. Ezek nagyon értették a szalámkészítést meg kolbászt -- mert ez külön szakma. Úgyhogy volt a műhely, volt a neológ üzlet, és volt az ortodox üzlet. És bizony erős volt az üzlet, mert a vallásosok odajöttek, a másik mészárosokat ez a rabbi nem fogadta el. Én nem annyira pultnál dolgoztam, hanem voltak előkelő vevők, s azoknak haza kellett vinni a húst. Újpesten nagy gazdag zsidóság volt. Volt kocsi, ló, és avval kellett menni. Amikor felkerültem, a nővéremnél laktam Újpesten, a József utcában. Egy bornagykereskedőé volt a ház, Stern bornagykereskedő volt -- és azt mondtuk neki, hogy szeretnénk még egy szobát nekem, ő meg fölmondott az egyik lakónak, kifizette. Mert akkor úgy volt, hogy a háziúr adott a lakónak pénzt, hogy menjen és nézzon magának másik lakást.